

Descriere CIP

Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu - Planurile orașului Iași în arhive străine
(1739-1833).
The city plans of Iași in foreign archives
(1739-1833), ro/eng

Director Cristian Brutaru
office@dardevelopment.ro, Tel +40727334136

Tehnoredactare, design, DTP – Adela Roxana Ristea

Traducere – Mălina Andreea Vasiluță

IMAGINE COPERTA – Planul orașului Iași, capitala Țării Moldovei. Anul 1739 /
The city plan of the Moldavian capital, Iași. Year 1739

Verlag UG, Am Dorf 38, 69124 Heidelberg

ISBN 978-3-948670-22-1

Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu

**Planurile orașului Iași
în arhive străine
(1739-1833)**

**The city plans of Iași
in foreign archives
(1739-1833)**

Notă asupra ediției

Ideea unui album care să reunească planurile orașului Iași aflate în arhive străine ne-a venit recent, pe măsură ce ieșeau la iveală tot mai multe documente cartografice inedite privind acest important centru urban al țării. Puse cap la cap, aceste valoroase surse permit – împreună cu cele locale, ridicate din 1819 – înțelegerea modului în care capitala Moldovei a evoluat pe parcursul secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului următor. Ne referim nu numai la creșterea orașului din punct de vedere spațial, ci și la faptul că planurile surprind modernizarea în plan urbanistic, sporul demografic sau aspecte ale dezvoltării economice. Ridicate de către diferitele autorități de ocupație din motive militare și administrative, aceste planuri ne dezvăluie și informații prețioase privind patrimoniul local: apariția unor biserici sau case boierești, locul unde s-au aflat dispărute palate domnești, inclusiv curtea veche, poziția apeductelor și cișmelelor care aprovizionau cu apă orașul etc. Unele planuri nu se limitează la a figura doar orașul, ci cuprind și împrejurimile și astfel aflăm date privind modul de folosire a terenurilor, poziția podurilor, zăgazurilor, morilor și heleşteilor, cursul apelor, traseul drumurilor și altele.

Am valorificat cât am putut în plan științific descoperirile din ultimii ani din arhivele străine, în special rusești, astfel că avem acum ocazia de a le prezenta publicului larg într-un album. Considerăm necesar un astfel de demers, deoarece aceste documente pot fi utile nu numai istoricilor, ci și unei game foarte largi de specialiști, geografi, arhitecți sau urbaniști. Se adaugă cei pasionați de cartografie, care au acum ocazia de a vedea șirul planurilor orașului Iași de la 1739 și până la 1833.

Am precizat mai sus că o parte a planurilor a fost deja valorificată științific, fiind publicate în studii apărute în reviste de specialitate din domeniul Istoriei. Aceste studii stau la baza textelor din albumul de față, fiind reduse, adaptate și în câteva cazuri chiar amendate, păstrând specificul unei analize de specialitate. De asemenea, câteva planuri (1739, versiuni din 1771-1772)

Note on the edition

The idea of an album which would reunite the city plans of Iași, subject to an extensive research of foreign archives, came to us after discovering a significant number of novel cartographic documents regarding this important urban centre of our country. Upon gathering these valuable foreign sources, as well as mapping local plans dating back to 1819, we now have a better, more in-depth understanding of the evolution of Iași throughout the 18th century and the first half of the 19th century. In this respect, we are referring not solely to the actual spatial extension of the city, but also to its urban development, population growth and economic progress. Drafted by various occupation authorities, primarily for military and administrative reasons, the city plans included in this album reveal noteworthy information concerning the local heritage, such as the construction of new churches or boyar mansions, the sites of the former princely palaces, with the old court, the layout of aqueducts and water fountains or the early piping system which provided the water supply. Some plans go beyond the mere outline of the city and present its outskirts and neighbouring villages, enabling us to gather data about land usage, layout of bridges, dams, mills and ponds, as well as river flows, routes and the like.

We have tried to make the best of the latest discoveries, especially from the Russian archives, in order to present a comprehensive album to the public, based on our strong belief that such an endeavour is necessary and useful not only for historians, but for a wide range of experts in the field of geography, architecture or urban planning. The documents and plans herein are also interesting for cartography aficionados, as they provide a unique chance of exploring the city plans of Iași between 1739 and 1833.

Some of the plans published in research studies and specialized history journals have already been used for scientific purposes. These studies represented the fundamental material for the texts of the album, as they were summarized, adapted and even amended to fit the sco-

au fost anunțate public în cadrul unor comunicări, dar încă nu au fost publicate, astfel că rândurile cuprinse în album reprezintă o apariție în premieră. Considerăm necesară menționarea studiilor deja apărute și locul în care au văzut lumina tiparului, cu Laurențiu Rădvan și Mihai Anatolii Ciobanu ca autori:

- ☞ *Din urmările ocupației ruse în Moldova (1739): cel mai vechi plan al Iașilor*, în „Studii și materiale de istorie medie”, XXXV (2017), p. 195-218.
- ☞ *Descoperiri în arhivele de la Moscova: planuri necunoscute ale orașului Iași*, în „Historia Urbana”, XXVII (2019), p. 195-223.
- ☞ *1807, un an și trei planuri pentru Iași: al orașului, al curții și palatului domnesc*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»”, LVI (2019), p. 247-273.
- ☞ *Cum arăta curtea domnească din Iași? Informații inedite din surse cartografice*, în „Studii și materiale de istorie medie”, XXXVII (2019), p. 195-234.
- ☞ *Noi contribuții privind cele mai vechi planuri ale Iașilor (1739)*, în „Studii și materiale de istorie medie”, XXXVIII (2020), sub tipar.

Suntem recunoscători în mod special Arhivei Militar-Istorice din Moscova, pentru sprijinul acordat, cât și multor persoane din țară și din Iași, dar mai ales doamnei Aurica Ichim și domnului Cristian Brutaru, care au susținut fără ezitare acest proiect.

pe, whilst preserving the specificity of typical academic studies and assessments. Several plans (1739, versions of 1771-1772) were publicly announced during various conferences, but have not yet been published; therefore, the texts embedded in this current album constitute a premiere. We consider it is necessary to mention the studies already edited and the place of their publication, with Laurențiu Rădvan and Mihai Anatolii Ciobanu as authors:

- ☞ *Din urmările ocupației ruse în Moldova (1739): cel mai vechi plan al Iașilor* [On the consequences of the Russian occupation in Moldavia (1739): the oldest plan of Iași], in “Studii și materiale de istorie medie”, XXXV (2017), pp. 195-218.
- ☞ *Descoperiri în arhivele de la Moscova: planuri necunoscute ale orașului Iași* [Discoveries in the archives of Moscow: Unknown plans of the city of Iași], in “Historia Urbana”, XXVII (2019), pp. 195-223.
- ☞ *1807, un an și trei planuri pentru Iași: al orașului, al curții și palatului domnesc* [1807, One year and three plans for Iași: of the city, the residence and the palace of the prince], in “Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»”, LVI (2019), pp. 247-273.
- ☞ *Cum arăta curtea domnească din Iași? Informații inedite din surse cartografice* [How did the princely residence in Iași look like? New information from cartographic sources], in “Studii și materiale de istorie medie”, XXXVII (2019), pp. 195-234.
- ☞ *Noi contribuții privind cele mai vechi planuri ale Iașilor (1739)* [New contributions to the oldest plans of Iași (1739)], in “Studii și materiale de istorie medie”, XXXVIII (2020), in print.

We are especially grateful to the Russian State Military-Historical Archive from Moscow for the support given, as well as to many people in Romania and in Iași, to Ms. Aurica Ichim and Mr. Cristian Brutaru, who supported this project without hesitation.

Cuprins

Notă asupra ediției	5
1. Planul capitalei moldovenești Iași [21 septembrie 1739]	7
2. Planul orașului Iași, capitala Țării Moldovei. Anul 1739	13
3. Planul capitalei moldovenești, orașului Iași, cu arătarea mănăstirilor, bisericilor precum și a construcțiilor importante și a celor locuibile [1769]	19
4. Planul orașului Iași din Moldova, ocupat de Armatele Rusești la 26 septembrie 1769, în care acum, în anul [1]770, a fost amplasat Cartierul General. Alcătuیت la 2 mai 1771	25
5. Planul orașului Iași [1771-1772]	28
6. Planul orașului Iași cu arătarea situației înconjurătoare pe 300 stânjeni [1771-1772]	35
7. Planul orașului Iași cu arătarea situației înconjurătoare [1771-1772]	37
8. Planul castelului din Iași [1769-1772]	38
9. Planul orașului Iași cu arătarea suburbiilor sale și a situației înconjurătoare. Ridicat în anul 1789, 18 martie	49
10. Planul orașului Iași cu situația înconjurătoare pe două verste jumătate. Ridicat în anul 1807 de către inginerii care se aflau pe lângă Armată sub comanda general-feldmareșalului cneazul Prozorovskij	56
11. Planul palatului cu anexele din orașul Iași. Ridicat în anul 1807	67
12. Planul Palatului din orașul Iași. Ridicat în anul 1807	71
13. Planul orașului Iași [1828]	81
14. Planul orașului Iași [1828-1833]	89
Legende și însemnări de pe planuri	92
Bibliografie selectivă	115

Contents

Note on the edition	5
1. The plan of the Moldavian capital – Iași [September 21 st 1739]	7
2. The city plan of Iași, the Moldavian capital, Iași. Year 1739	13
3. The city plan of the Moldavian capital, Iași, including the marking of monasteries, churches and important constructions and lodgings [1769]	19
4. The city plan of the Moldavian capital, Iași, occupied by the Russian Army on September 26 th 1769, currently, in [1]770, the location of the General Headquarters. Compiled on May 2 nd 1771	25
5. The city plan of Iași [1771-1772]	28
6. The city plan of Iași, including its surroundings, covering 300 sazhen [1771-1772]	35
7. The city plan of Iași and its surroundings [1771-1772]	37
8. The plan of the castle in Iași [1769-1772]	38
9. The city plan of Iași, marking its outskirts and surroundings. Surveyed in 1789, March 18 th	49
10. The city plan of Iași and its surroundings, covering two and a half versts. Surveyed in 1807 by the Corps of Engineers commanded by General Field-Marshal Prozorovskij	56
11. The plan of the Palace in Iași and its auxiliary buildings. Surveyed in 1807	67
12. The plan of the Palace in Iași. Drawn up in 1807	71
13. The city plan of Iași [1828]	81
14. The city plan of Iași [1828-1833]	89
Legends and annotations	92
Selective bibliography	115